

Vega kommune

Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2036

Kapittel 1 Stolt fortid – spennende framtid

Innhold

1.	Innledning.....	3
2.	Særtrekk, utfordringer og muligheter.....	4
3.	En plan for folk og sosial bærekraft.....	4
4.	Visjon: Stolt fortid – spennende framtid.....	5
5.	Hovedmålene med begrunnelse	5
6.	Sammenhengen mellom hovedmålene og FNs bærekraftsmål	7
7.	Satsingsområdene.....	7
8.	Gjennomgående perspektiver i samfunnsplanen	9
9.	Kapasitet og kompetanse til å gjennomføre planen	9
10.	Kommuneplanens samfunnsdel – planens oppbygging	10

1. Innledning

Kommuneplanens samfunnsdel er Vega kommunes overordnede plan for de neste 12 årene. Den inneholder målsettinger og strategier for samfunnsutviklingen og kommuneorganisasjonens utvikling. Planleggingen er gjort med hjemmel og pålegg i Lov om planlegging og byggesaksbehandling (PBL). Lovens formål er *bærekraftig utvikling* til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Kommunelovens formålsparagraf pålegger videre kommunen å være *effektiv, tillitsskapende og bærekraftig*.

Samfunnsdelen er viktig for styringen av kommunen og det primære, overordnede grunnlaget for den årlige handlingsdelen og økonomiplanen med fire års tidshorisont.

Denne planen bygger først og fremst på *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging* (Kgl. Res. 14. mai 2019, oppdatert i Kgl. Res. 20. Juni 2023) samt Nordland fylkeskommunes planverk. Vi har i tillegg tatt hensyn til en rekke andre dokumenter som er gjort rede for i planprogrammet.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

FNs bærekraftsmål legges til grunn for Vegas kommunale planlegging i samsvar med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (Kgl. res. 20. juni 2023).

Vega kommune skal redusere antall kommunedelplaner til et minimum. Det innebærer at samfunnsdelen er mer omfattende enn planen som gjaldt for årene 2007-2020. Forvaltningsplanen for Vegaøyen verdensarv er en del av samfunnsdelen fordi lokalsamfunnets og verdensarvens utviklinger nært forbundet med hverandre.

2. Særtrekk, utfordringer og muligheter

Særtrekk:

- Øykommune med en del pendling til og fra andre kommuner, spesielt Brønnøy
- Matproduksjon og reiseliv står sterkt og ledes av solide aktører
- Vegaøyen er på UNESCOs verdensarvliste med tilhørende kystlandskap, kulturmiljøer og andre unike verdier
- Vegasamfunnet har tidligere vist god innovasjonskraft og skapt nye og spennende tilbud og prosjekter

Utfordringer:

- Befolkningen er liten, nedadgående og med stigende gjennomsnittsalder
- Endringer i tjenestebehov, ressursfordeling og bemanning fordi antall barn synker mens antall eldre øker
- Verdensarvens konsekvenser for næringslivet
- Rekruttering av nye medarbeidere og innbyggere, spesielt unge mennesker
- Vi har ubalanser innen boligutviklingen
- Små og sårbare fagmiljøer i de fleste sektorer
- Reiselivet har vokst, men inntektene fra det står ikke i samsvar med innsatsen
- Kommunens inntekter svekkes gradvis med demografien

Muligheter:

- Styrke eksisterende posisjoner innen matproduksjon og reiseliv
- Næringsutvikling som bygger på verdensarvverdiene
- Fornybar energi basert på biologisk materiale
- Desentralisert og nettbasert utdanning og fjernarbeid
- Styrke de sosiale tilbudene i lokalsamfunnet
- Maksimere utnyttelsen av eksisterende arealplaner
- Mer samarbeid med andre kommuner og fagmiljøer

3. En plan for folk og sosial bærekraft

Nøkkelen til en mer bærekraftig utvikling i Vega kommune ligger i å styrke bolysten og blilysten i lokalsamfunnet. Vår hovedutfordring er en demografisk utvikling med færre barn og unge, flere eldre og omsorgstrengende innbyggere, høyere gjennomsnittsalder og færre yrkesaktive pr. tjenestemottaker.

Bolyst og blilyst i norske lokalsamfunn påvirkes av flere utviklinger som er utenfor distriktskommunenes handlingsrom til å endre, ikke minst en rådende urbanisering blant unge innbyggere. Mange unge, og spesielt høyt utdannede, trekkes mot samfunn som er

større enn Vega. De sosiale mulighetene og tilbudene i byene og de større tettstedene påvirker valg av bosted.

Som en distriktskommune med noen avstands- og reiseulempes må vi videreutvikle de lokale, sosiale tilbudene. Vi vegværing må styrke den sosiale bærekraften for å få flere unge voksne til å flytte hit og bli boende. Som samfunn må vi kunne holde på alle aldersgrupper og lage gode hverdager for alle innbyggerne.

Denne planen setter lokalsamfunnets attraktivitet høyt på det politiske sakskartet. Arbeidsplasser, vakker natur, verdensarv, infrastruktur og gode båttruter er ikke nok – folk må trives hos oss for å velge Vega som bokommune.

Alminnelig trivsel og gode liv kommer ikke av seg selv. Vega kommune tar ledelsen i utviklingen, men må ha hele lokalsamfunnet med seg. Frivilligheten, næringslivet og lokale entusiaster må ta sin del av innsatsen.

4. Visjon: Stolt fortid – spennende framtid

Vega kommunes visjon om en stolt fortid og spennende framtid er like gyldig nå som første gang vedtatt i 2007. Visjonen videreføres i samfunnsdelen for de neste 12 årene.

5. Hovedmålene med begrunnelse

Hovedmålene innfrir kravene om at kommuneplanen skal ivareta mange hensyn samtidig som den er spisset mot å styrke den sosiale bærekraften. De fire hovedmålene presenteres nedenfor i prioritert rekkefølge:

Vega kommunes hovedmål med FNs bærekraftsmål for 2023-2034

Hovedmål 1 Livskvalitet og høy trivsel for alle – begrunnelse:

Livskvalitet og trivsel er vesentlig for et attraktivt lokalsamfunn, og forventes å fremme tilflytting og bremse fraflytting.

Vi skal fremme et sosialt lokalsamfunn med gode møteplasser for alle.

Vi skal skape noen x-faktorer i lokalsamfunnet vårt; herunder planfeste tilbud og politikk som fenger i de unge generasjonene.

Vi skal gi trygghet til folk på flukt.

Hovedmål 2 God helse – hele livet – begrunnelse:

Utviklingen går i retning av flere eldre personer. Vi trenger bærekraftige løsninger for omsorg, som i enda større grad enn nå må være hjemmebasert og med bruk av ny velferdsteknologi.

Rekruttering til tjenestene blir et høyt prioritert område.

Hovedmål 3 Økt næringsaktivitet og sysselsetting – begrunnelse:

Vi skal utnytte de lokale ressursene til å skape nye arbeidsplasser. Det er naturlig å satse i de næringene der vi allerede har gode forutsetninger, jamfør smart spesialisering. Samtidig skal vi ha et blikk for entreprenørskap samt nye næringer og nisjer.

Sjømat, matproduksjon på land samt reiseliv skal videreutvikles.

Vi skal vurdere satsing innen bioenergi.

Muligheter for fjernarbeid, tilrettelagt gjennom lokalt kontorfellesskap, skal vurderes.

Samarbeid og samskaping skal være viktige arbeidsprinsipper innen næringsutvikling.

Hovedmål 4 Vegaøyen verdensarv og Vega i verden – begrunnelse:

Vi skal ta vare på Vegaøyen verdensarv og muligheter som følger av den. Statsparten og regionale myndigheter skal utfordres på sine roller overfor et lokalsamfunn som lever med og av verdensarv.

Vi skal kommunisere og informere om Vega og kommunens attraktivitet. Konkurransen om folks oppmerksomhet er stor – vi ser i retning av nye medier og arenaer for å nå nye mulige tilflyttere.

Vega kommune skal ta et større ansvar for klimaendringene og bidra til at de globale målene for reduserte utslipp nås.

Økt matproduksjon er et bidrag til hele verden.

Alminnelig trivsel og gode liv kommer ikke av seg selv.

Vega kommune

6. Sammenhengen mellom hovedmålene og FNs bærekraftsmål

Bærekraftikonene viser samsvaret mellom våre unike og prioriterte målsettinger og FNs bærekraftsmål. Vi er et presset lokalsamfunn som må ta vare på vår egen utvikling. Det betyr ikke at vi er våre egne behov og oss selv nærmest. Målstrukturen innebærer at Vegas bidrag til den globale omverdenen også styrkes:

- Matproduksjonen skal økes til beste for en voksende global befolkning.
- Klimautviklingen skal møtes med tilpasning og nye energiformer.
- Sirkulær økonomi settes på dagsordenen for å redusere forbruk og styrke utnyttelsen av alle typer ressurser.
- Vega kommune er sertifisert som en bærekraftig destinasjon.
- Flyktninger er velkomne hos oss.

Målene ivaretar naturverdiene i et landskap som er unikt og er listet som en del av UNESCOs verdensarvliste.

7. Satsingsområdene

Vega kommunes sju prioriterte satsingsområder beskriver hvordan hele Vegasamfunnet skal arbeide for å nå alle hovedmålene. Også satsingsområdene er presentert i prioritert rekkefølge. Vi er bevisste at *alt henger sammen med alt*, og at ett satsingsområde ikke kan vurderes isolert fra de andre.

Satsingsområde 1 Styring og tjenester underbygger alle hovedmålene.

- Bedre planmessig styring og løpende tilpasning av tjenester til innbyggernes behov
- Styrket virksomhetskontroll og internkontroll
- Økt grad av digitalisering av tjenester
- Rekruttere og beholde kompetanse til tjenestene

Satsingsområde 2 Sosialt lokalsamfunn underbygger hovedmålene 1 og 2.

- Nye, bedre og mer tilpassede møteplasser for alle
- Flere kommersielle møtesteder, spesielt for voksne
- Arbeide mot alle former for utenforskap, herunder også digitalt utenforskap
- Frivilligheten skal støttes for å kunne ta en stor rolle. Frivilligsentralen skal styrkes

Satsingsområde 3 Unge mennesker underbygger alle hovedmålene.

- Utgangspunktet er en oppdatert forståelse av unge menneskers behov, ønsker og drømmer
- Oppveksttjenestene skal oppleves som meget gode av de unge selv og deres foresatte
- Medvirkning og samhandling med barn og foreldre skal videreutvikles

Satsingsområde 4 Kommunikasjon og informasjon underbygger alle hovedmålene.

- Samhandling med og god informasjon til innbyggere, næringsliv samt lag og foreninger
- Markedsføring av kommunen målrettet mot tilflyttergruppene
- Rekruttering av arbeidskraft og tilflyttere fra andre deler av Norge, samt utlandet

Satsingsområde 5 Økt næringsaktivitet og sysselsetting underbygger hovedmål 1, 3 og 4.

- Næringsutvikling basert på verdensarv
- Smart spesialisering – satse der vi har gode forutsetninger
- Støtte opp under entreprenørskap og innovasjoner
- Næringsareal planfestet og klargjort
- Næringsvennlig kommune
- Ser sysselsettingen i sammenheng med levekår og sosial utvikling

Satsingsområde 6 Miljø og klima underbygger alle hovedmålene.

- Undersøke muligheter for klimavennlig energiproduksjon (bioenergi, solenergi, småskala vindkraft), gjerne i sammenheng med sirkulær økonomi
- Stedsutvikling med samordnede løsninger for arealbruk, boligutvikling, transport og tjenester
- Ivaretagelse av biologisk mangfold på land, i strandsonen og i sjøen
- Forebygge forsøpling på land, i strandsonen og i sjøen, samt rydding
- Ivareta grunnleggende forutsetninger for verdensarven

Satsingsområde 7 Boligutvikling underbygger alle hovedmålene.

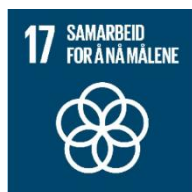
- Boligbehovene skal sees i sammenheng med innbyggernes og tilflytternes behov
- Sosial boligutvikling og hensyn til sårbare grupper
- Nært samarbeid med næringslivet og Husbanken
- Nye og mer innovative boligløsninger

8. Gjennomgående perspektiver i samfunnsplanen

Gjennomgående perspektiver er plantema som er viktige for framtidsutviklingen, men som ikke er valgt som målsetting eller prioritert satsingsområde. Følgende fire plantema er gjennomgående perspektiver i kommuneplanen:

UNESCOs verdensarvliste og Vegaøyen verdensarv. Vegasamfunnets plass på den listen er både en forpliktelse og en mulighet for å bygge samfunn og skape gode liv. Verdensarven er en del av kommunens identitet, påvirker mange plantemaer og et tema i flere kapitlene.

Innovasjon og nyteknikning. Planlegging og styring skal preges av nytenkning på alle nivåer. Den utfordrende demografien vår tilsier at vi må forsøke nye og mer kreative løsninger for å styrke lokalsamfunnets bærekraft.

Samarbeid. Vega kommune skal samarbeide med andre kommuner, næringslivet, frivilligheten og andre myndigheter, samt internt på alle nivåer, for å nå alle målsettingene i samfunnsdelen. Vi skal videreutvikle det interkommunale samarbeidet for å øke kvaliteten på tjenestene våre overfor innbyggerne.

Kommunal økonomi. Samfunnsdelen er utredet innenfor en realistisk og bærekraftig økonomisk ramme. Vi skal etablere en tydelig forbindelse mellom det overordnede planverket og handlingsdel/økonomiplan (HØP). Økonomiske måltall skal vedtas og legges til grunn for kommunens virksomhet.

9. Kapasitet og kompetanse til å gjennomføre planen

Kommuneplanens samfunnsdel preges av tydelige prioriteringer mellom strategier og tiltak. Kommunen har begrenset kapasitet, kompetanse og økonomiske ressurser, også for planens 12-årige gyldighets- og gjennomføringsperiode. Hvilke strategier og tiltak som skal arbeides med når og hvordan, utdypes i Vega kommunes handlingsdel og økonomiplan (HØP).

10. Kommuneplanens samfunnsdel – planens oppbygging

Fargene i tabellen stemmer overens med bunnlinjene i kapitlene.

Kapittel 1	Stolt fortid – spennende
Kapittel 2	Vegaøyen verdensarv – kommunens strategi
Kapittel 3	Oppvekst
Kapittel 4	Helse, pleie og omsorg
Kapittel 5	Folkehelse og livskvalitet
Kapittel 6	Næringsutvikling og sysselsetting
Kapittel 7	Naturmangfold, klima, energi og miljø
Kapittel 8	Steds- og boligutvikling
Kapittel 9	Samfunn og utvikling
Kapittel 10	Anlegg og infrastruktur
Kapittel 11	Arealstrategier
Kapittel 12	Kommunal drift og forvaltning
Kapittel 13	Organisasjon, personal, kompetanse og digitalisering
Kapittel 14	Kommunikasjon og informasjon

Forvaltningsplan for Vegaøyen verdensarvområde